

Pozůstalost

Při nově objevenším se aktivu pozůstalosti sice nezakládá dříve vydané usnesení o zastavení původního řízení podle ustanovení § 154 z.ř.s. překážku věci pravomocně rozhodnuté, ovšem (i po zahájení řízení podle ustanovení § 192 z.ř.s.) zůstává nedotčeno v tom smyslu, že dodatečné projednání pozůstalosti není možno chápat jako specifickou formu opravného řízení, a proto na závěrech, ke kterým dospělo původní řízení o pozůstalosti, nelze v řízení o dodatečném projednání pozůstalosti v žádném ohledu nic měnit. Nelze tedy ničeho měnit na vydání bezcenného nebo nepatrného majetku (původně zjištěného aktiva pozůstalosti) vypraviteli pohřbu, a to již z toho důvodu, že smyslem postupu podle ustanovení § 154 z.ř.s. je bezpochyby (mimo jiné) poskytnout vypraviteli pohřbu (bez ohledu na to, zda je či není dědicem zůstavitele) z aktiv pozůstalosti alespoň částečnou úhradu nákladů, které vynaložil na zůstavitelův pohřeb. V řízení o dodatečném projednání pozůstalosti podle ustanovení § 192 z.ř.s. proto soud již k tomuto nepatrnému majetku (původně zjištěnému aktivu pozůstalosti), který byl vydán vypraviteli pohřbu, nepřihlédne, tj. nezahrne jej do nově objevenších se aktiv pozůstalosti, která mají být dodatečně projednána. Tento majetek má pro řízení o dodatečném projednání pozůstalosti podle ustanovení § 192 z.ř.s. význam jen potud, že objeví-li se dodatečně další majetek nepatrné hodnoty, lze toto řízení zahájit za předpokladu, že dříve zjištěný nepatrný majetek již společně s nově objeveným nepatrným majetkem hodnotu nepatrného majetku převyšuje.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 24 Cdo 2071/2024-254 ze dne 28.11.2025)

Nejvyšší soud rozhodl ve věci dodatečného projednání pozůstalosti po J. Š., zemřelém dne 24. května 2019, za účasti 1) Z. Š. (pozůstalého syna a jediného právní nástupce pozůstalé manželky D. Š., zemřelé dne 12. listopadu 2020), zastoupeného JUDr. Ing. P.P. Ph.D., advokátem se sídlem v P., 2) V. H. (závětního dědice) a 3) V. H. (závětní dědičky), obou zastoupených JUDr. J.K., advokátem se sídlem v P., vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 32 D 657/2019, o dovolání účastníka 1) Z. Š. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. prosince 2023, č.j. 15 Co 237/2023-217, tak, že usnesení městského soudu se ve výroku I. mění tak, že obvyklá cena (nově najevo vyšlého majetku) patřícího do společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky D. Š., se stanoví ke dni smrti zůstavitele částkou 3 450 000 Kč. Usnesení městského soudu se ve výroku III. mění tak, že se stanoví a) obvyklá cena majetku a jiných aktiv pozůstalosti částkou 1 725 000 Kč, b) výše dluhů a dalších pasiv pozůstalostí částkou 7 689 Kč, c) čistá hodnota pozůstalosti částkou 1 717 311 Kč. Usnesení městského soudu se ve výroku II. mění tak, že z pozůstalostního jmění i výlučného vlastnictví pozůstalé manželky se vypouští písmeno „c) finanční hotovost ve výši 6 772 Kč“. Usnesení městského soudu se ve zbývající části výroku II. potvrzuje ve správném znění tak, že se určuje, že ze zaniklého společného jmění manželů J. a D. Š. do pozůstalostního jmění patří:

a) „id. ½ bytové jednotky č. XY vymezené v budově č. p. XY, bytový dům, postavené na pozemku parc. č. st. XY - zastavěná plocha a nádvoří, k níž náleží id. podíl o velikosti 362/4086 na společných částech domu a na pozemcích parc. č. st. XY - zastavěná plocha a nádvoří a parc. č. XY - orná půda, vše zapsáno na LV č. XY a LV č. XY pro katastrální území XY, obec XY;

b) „id. ½ osobního automobilu zn. TOYOTA Corolla, první zaevidování 17.7.2017, VIN: XY, reg. značka XY“;

a do výlučného vlastnictví pozůstalé manželky D. Š. patří:

a) „id. ½ bytové jednotky č. XY vymezené v budově č. p. XY, bytový dům, postavené na pozemku parc. č. st. XY - zastavěná plocha a nádvoří, k níž náleží id. podíl o velikosti 362/4086 na společných částech domu a na pozemcích parc. č. st. XY - zastavěná plocha a nádvoří a parc. č. XY - orná půda, vše zapsáno na LV č. XY a LV č. XY pro katastrální území XY, obec XY;

b) „id. ½ osobního automobilu zn. TOYOTA Corolla, první zaevidování 17.7.2017, VIN: XY, reg. značka XY.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 5 usnesením ze dne 26.11.2019 č.j. 32 D 657/2019-29 řízení o pozůstalosti podle ustanovení § 154 z.ř.s. zastavil a rozhodl, že zůstavitelův majetek nepatrné hodnoty (spočívající ve finanční hotovosti ve výši 13 544 Kč, která byla v depozitu nemocničního zařízení, kde zůstavitel zemřel, a šatstvo bez hodnoty) se vydává účastníkovi 2) V. H., který vypravil zůstaviteli pohřeb a s nabytím zůstavitelova majetku vyslovil souhlas.

2. Následně na návrh účastníka 1) Z. Š. Obvodní soud pro Prahu 5 usnesením ze dne 10.10.2022 č.j. 32 D 657/2019-75 podle ustanovení § 192 z.ř.s. zahájil řízení o dodatečném projednání pozůstalosti. V rámci tohoto řízení pak Obvodní soud pro Prahu 5 usnesením ze dne 27.6.2023 č.j. 32 D 657/2019-171 stanovil obvyklou cenu nově najevo vyšlého majetku, patřícího do společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky D. Š., ke dni smrti zůstavitele částkou 3 350 000 Kč (výrok I.), a zároveň určil, že ze zaniklého společného jmění do pozůstalostního jmění patří náhradová pohledávka zůstavitele za pozůstalou manželkou, z titulu vypořádání nově najevo vyšlého majetku, náležejícího do zaniklého SJM, ve výši 1 725 000 Kč, a že do výlučného vlastnictví pozůstalé manželky z titulu vypořádání nově najevo vyšlého majetku, náležejícího do zaniklého SJM, patří nemovitosti (bytová jednotka č. XY spolu s id. podílem na společných částech domu a pozemcích) zapsané na LV č. XY a LV č. XY pro k.ú. XY, obec XY, v obvyklé ceně podle shodného prohlášení účastníků řízení, ke dni úmrtí, ve výši 3 250 000 Kč, a osobní automobil zn. TOYOTA Corolla reg. zn. XY podle shodného prohlášení účastníků řízení, ke dni úmrtí, v hodnotě 200 000 Kč (výrok II.); nakonec určil obvyklou cenu majetku a jiných aktiv pozůstalosti částkou 1 725 000 Kč, z toho nově najevo vyšlý majetek částkou 1 725 000 Kč, bez nově zjištěných pasiv, a čistou hodnotu pozůstalosti částkou 1 725 000 Kč.

3. Soud prvního stupně vycházel ze zjištění, že již v původním řízení vyšlo najevo, že zůstavitel J. Š. pořídil o svém majetku holografní závěti ze dne 25.2.2019, podle níž povolal rovnodílnými dědici veškerého svého movitého a nemovitého majetku V. H. a V. H. [účastníky 2) a 3)], a že ke dni smrti byl zůstavitel ženatý a zanechal jediného potomka Z. Š. [účastníka 1)], který má postavení nepominutelného dědice. Následně pozůstalá manželka dne 12.11.2020 zemřela a podle pravomocného usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 13.4.2021 č.j. 32 D 1473/2020-136 se jejím jediným dědicem se stal pozůstalý syn Z. Š. [účastník 1)], který je tedy jejím jediným právním (a tudíž i procesním) nástupcem, a v tomto postavení jmenovaný uznal shora uvedenou závěť zůstavitele za pravou a platnou. Dále proto soud prvního stupně v řízení o dodatečném projednání pozůstalosti po J. Š. jednal s účastníky 1) až 3). Z hlediska nově objevenějšího se majetku bylo zjištěno, že ke dni smrti zůstavitele byla pozůstalá manželka evidována v katastru nemovitostí jako výlučný

vlastník nemovitostí (bytová jednotka č. XY spolu s id. podílem na společných částech domu a pozemcích) zapsaných na LV č. XY a LV č. XY pro k.ú. XY, obec XY, a dále v evidenci motorových vozidel Magistrátu XY jako výlučný vlastník osobního automobilu zn. TOYOTA Corolla, reg. zn. XY. Z výpisu z katastru nemovitostí bylo dále zjištěno, že po úmrtí zůstavitele došlo podle kupní smlouvy ze dne 1.7.2019 k převodu vlastnického práva ke shora uvedené bytové jednotce z pozůstalé manželky na kupující V. H. [účastníci 3]), s právními účinky vkladu ke dni 1.7.2019; podle sdělení Magistrátu XY je V. H. [účastnice 3]) od 27.1.2020 rovněž evidována jako vlastník výše uvedeného osobního automobilu zn. TOYOTA Corolla. Na základě listin připojených účastníkem 1) k návrhu na zahájení řízení o dodatečném projednání pozůstalosti však došlo mezi účastníky 1) až 3) ke shodě o tom, že výše uvedený majetek (bytová jednotka a automobil) patřil ke dni smrti zůstavitele do zaniklého společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky, a podle shodného prohlášení účastníků 1) až 3) byla rovněž stanovena obvyklá cena tohoto nově najevo vyšlého majetku ke dni smrti zůstavitele ve výši 3 450 000,00 Kč. Protože o způsobu vypořádání tohoto nově najevo vyšlého majetku patřícího do zaniklého společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky nedošlo mezi účastníky řízení k dohodě, rozhodl o jeho vypořádání soud podle zásad uvedených v občanském zákoníku, tj. vyšel z toho, že podíly obou manželů na vypořádávaném jmění jsou stejné, a současně přihlédl k účelnosti vypořádání. Vzal přitom v úvahu zejména skutečnost, že pozůstalá manželka, která byla ke dni smrti zůstavitele evidována v katastru nemovitostí jako výlučný vlastník shora uvedených nemovitostí, tyto po smrti zůstavitele převedla kupní smlouvou ze dne 1.7.2019 na účastnici 3). Za tohoto stavu podle názoru soudu prvního stupně „ve výroku popsáním způsobem vypořádání nově najevo vyšlého majetku dochází k narovnání faktického právního stavu do souladu se zápisem v katastru nemovitostí ke dni smrti zůstavitele“, zatímco „v případě vypořádání způsobem, který navrhují závětní dědici – účastníci 2) a 3) (tj. založení rovnodílného podílového spoluvlastnictví zůstavitele a pozůstalé manželky) by následný převod vlastnického práva k předmětným nemovitostem ze zůstavitelky na kupující V. H. byl vadný, neboť převodce D. Š. by byla oprávněna disponovat pouze se spoluvlastnickým podílem o velikosti jedné poloviny a nikoliv s celkem“.

4. K odvolání účastníků 2) a 3) Městský soud v Praze usnesením ze dne 14.12.2023, č.j. 15 Co 237/2023-2017, usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že stanovil obvyklou cenu majetku patřícího do společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky ke dni smrti zůstavitele částkou 3 463 544 Kč (výrok I.), a určil, že ze zaniklého společného jmění manželů J. a D. Š. do pozůstalostního jmění patří:

a) „ $\frac{1}{2}$ bytové jednotky č. XY vymezené v budově č. p. XY, bytový dům, postavené na pozemku parc. č. st. XY - zastavěná plocha a nádvoří, k níž náleží podíl o velikosti 362/4086 na společných částech domu a na pozemcích parc. č. st. XY zastavěná plocha a nádvoří a parc. č. XY orná půda, vše v katastrálním území XY, obec XY“;

b) „ $\frac{1}{2}$ osobního automobilu zn. TOYOTA Corolla, první zaevidování 17.7.2017, VIN: XY, reg. značka XY“;

c) finanční hotovost ve výši 6 772 Kč,

a do výlučného vlastnictví pozůstalé manželky patří:

a) „ $\frac{1}{2}$ bytové jednotky č. XY vymezené v budově č. p. XY, bytový dům, postavené na pozemku parc. č. st. XY - zastavěná plocha a nádvoří, k níž náleží podíl o velikosti 362/4086 na společných částech domu a na pozemcích parc. č. st. XY zastavěná plocha a nádvoří a parc. č. XY orná půda, vše v katastrálním území XY, obec XY“;

b) „ $\frac{1}{2}$ osobního automobilu zn. TOYOTA Corolla, první zaevidování 17.7.2017, VIN: XY, reg. značka XY“;

c) finanční hotovost ve výši 6 772 Kč (výrok II.).

Současně stanovil obvyklou cenu majetku a jiných aktiv pozůstalosti částkou 1 731 772 Kč, výši dluhu a dalších pasiv pozůstalostí částkou 21 233 Kč a čistou hodnotu pozůstalosti částkou 1 710 539 Kč (výrok III.).

5. Odvolací soud v první řadě vytkl soudu prvního stupně, že jím zvolené vypořádání „se nejeví účelným, neboť nepovede k (zpětnému) odklizení všech případných (mezi účastníky sporných) nedostatků převodů majetku ve společném jmění manželů pozůstalou manželkou na V. H.“. Mezi účastníky totiž existuje ještě spor o platnost převodní smlouvy (kupní smlouvy ze dne 1.7.2019 o převodu vlastnického práva k bytové jednotce, patřící do zaniklého společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky) z důvodu pozůstalým synem [účastníkem 1)] tvrzené nezpůsobilosti pozůstalé manželky právně jednat, případně z důvodu nedostatku její svobodné vůle. Je tedy podle názoru odvolacího soudu „dobře možné, že naopak zařazení jedné poloviny nemovitostí do pozůstalostního jmění v konečném důsledku zajistí, aby současný stav zápisu v katastru nemovitostí alespoň ve vztahu k id. části nemovitostí odpovídal skutečnému právnímu stavu, jaký tu bude panovat po potvrzení nabytí dědictví po zůstaviteli (závětním dědicům)“. Kromě toho soud prvního stupně pochybil v tom, že nezjišťoval schopnost účastníka 1) (jako jediného právního nástupce zemřelé pozůstalé manželky) zaplatit do pozůstalostního jmění náhradovou pohledávku ve stanovené výši a včas. Podle názoru odvolacího soudu totiž „neexistuje žádný rozumný důvod“, aby se toto pravidlo, vyjádřené v soudní judikatuře týkající se vypořádání podílového spoluvlastnictví, neuplatnilo i v poměrech vypořádání společného jmění manželů. Protože „pozůstalý syn jako právní nástupce pozůstalé manželky ani netvrdil (natož prokázal), že disponuje finančními prostředky potřebnými k neprodlené výplatě vypořádacího podílu, není možný soudem prvního stupně zvolený způsob vypořádání společného jmění“, zvláště pak „ve spojení s dlouhodobým bydlištěm pozůstalého syna v zahraničí“. Konečně soud prvního stupně opomněl, že do společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky náleží ještě finanční hotovost ve výši 13 544 Kč, která byla v úschově nemocničního zařízení, kde zůstavitel zemřel, a dále soud prvního stupně pominul pasiva pozůstalosti, a to náklady pohřbu ve výši 21 233 Kč. Při vypořádání zaniklého společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky (§ 162 odst. 2 z. ř. s.) odvolací soud rovněž důsledně vyšel z pravidla obsaženého v ustanovení § 742 odst. 1 písm. a) o. z., tj. z toho, že podíly obou manželů na vypořádávaném jmění jsou stejné. Dobře rozdělitelnou majetkovou hodnotu (finanční hotovost) rozdělil na dvě poloviny a dvě cennější hodnoty (nemovitost a osobní automobil) na rozdíl od soudu prvního stupně přikázal do rovnodílného podílového spoluvlastnictví (1/2 do pozůstalostního jmění a 1/2 do výlučného vlastnictví pozůstalé manželky). Ve výroku o stanovení obvyklé ceny majetku a jiných aktiv pozůstalosti, o výši dluhů a pasiv pozůstalosti a o čisté hodnotě pozůstalosti se pak promítlo zohlednění finanční hotovosti ve výši 6 772 Kč v aktivech pozůstalosti a zohlednění nákladů pohřbu v pasivech pozůstalosti.

II. Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal účastník 1) (pozůstalý syn) dovolání. Vytkl odvolacímu soudu nesprávný způsob vypořádání zaniklého společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky, jestliže jednu polovinu zařadil do pozůstalostního jmění a druhou polovinu do výlučného vlastnictví pozůstalé manželky zůstavitele s odůvodněním, že se tím „narovnají vztahy k ideální části nemovitosti (se zápisem v katastru)“. Podle názoru dovolatele však odvolací soud „zcela opomíjí, že druhým závětním dědicem je manžel paní H., tudíž uvedený díl aktiv přiřčený do pozůstalostního řízení bude sledovat v závěru pozůstalostního řízení, při zachování rozhodnutí odvolacího soudu, podílové spoluvlastnictví (k předmětnému bytu a osobnímu vozidlu ve výši 1/2), to je s podílem 3/8 do SJM v prospěch manželů H. závětních dědiců a 1/8 do podílu pro neopominutelného dědice

(dovolatele) a 1/2 v prospěch manželky zůstavitele". Tím bude předmětná bytová jednotka a osobní vozidlo v několikerém spoluvlastnictví a uvedené bude zakládat další spory o vypořádání podílového spoluvlastnictví mezi účastníky pozůstalostního řízení (za předpokladu, že neopominutelný dědic zdědí 1/2 předmětné bytové jednotky a osobního vozidla do svého vlastnictví po manželce zůstavitele). Sporů tedy rozhodnutím odvolacího soudu neubude, naopak veškeré budoucí spory by byly odklizeny akceptací rozhodnutí soudu prvního stupně, když neopominutelným dědicem by byla v soudem stanovené přiměřené lhůtě max. tři měsíců vyplacena náhradová pohledávka do pozůstalostního řízení. Dále dovolatel namítal, že odvolací soud pochybil, jestliže bez provedení jakékoliv dokazování, či založení jakékoliv důkazní listiny o nesolventnosti nepominutelného dědice (dovolatele), rozhodl na základě volné úvahy, resp. na základě nepřiléhavých judikátů na daný případ tak, že nepominutelný dědic je nesolventní. Dlouhodobý pobyt nepominutelného dědice v zahraničí není podle jeho názoru z tohoto hlediska podstatný, neboť nepominutelný dědic (jako jediný dědic po pozůstalé manželce) potřebnou finanční částkou „disponuje, resp. je schopen tuto mít v dispozici, byť i vzetím úvěru na předmětnou bytovou jednotku, která by byla v jeho výlučném vlastnictví, případně částku lze opatřit i na základě smlouvy o půjčce, která by byla splácena z pronájmu předmětného bytu apod“. Navíc syn dovolatele (a vnuk zůstavitele) by měl o předmětný byt po babičce a dědovi zájem a také on by mohl vedle nepominutelného dědice vyplatit náhradovou pohledávku do pozůstalostního řízení. Kromě toho odvolací soud podle názoru dovolatele nesprávně zahrnul do aktiv pozůstalosti také částku 13 544 Kč, která byla v původním pozůstalostním řízení jako nepatrný majetek vydána účastníkovi 2) jako osobě, která vypravila zůstaviteli pohřeb, a do pasiv pozůstalosti nesprávně zahrnul pohledávku účastníka 2) ve výši 21 233 Kč za vypravený pohřeb. Tím odvolací soud v podstatě „revokuje“ pravomocné usnesení soudu o zastavení pozůstalostního řízení, což ovšem „nemá oporu v zákoně“, pokud toto usnesení nebylo zrušeno. Byl-li totiž nepatrný majetek ve výši 13 544 Kč vydán účastníkovi 2) a tento vynaložil na náklady pohřbu částku 21 233 Kč, dostalo se mu z větší části úhrady pasiva z aktiv pozůstalostního řízení a nevypořádaná zbyla toliko pohledávka 7 689 Kč, kterou ovšem účastník 2) uplatnil pouze v předchozím pozůstalostním řízení, a nikoli v tomto řízení (o dodatečném projednání pozůstalosti). Závěrem dovolatel poukázal na několik (blíže popsanych) „nelogických postupů“ a kroků účastníků 2) a 3), v nichž spatřuje úmyslnou snahu „obejít nepominutelného dědice a získat tak nad majetkem manželů Š. výlučné vlastnictví“. Napadené rozhodnutí odvolacího soudu je proto podle jeho názoru navíc „v rozporu i s § 6 odst. 2 o.z., dle kterého nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu“. S ohledem na uvedené dovolatel navrhl, aby dovolací soud napadené usnesení odvolacího soudu změnil tak, že se usnesení soudu prvního stupně potvrzuje, popřípadě napadené usnesení zrušil a „věc vrátil soudnímu komisaři k dalšímu řízení se závaznými pokyny“.

7. Účastníci 2) a 3) ve vyjádření k dovolání namítali, že mají zájem o předmětnou bytovou jednotku a nevidí důvod, proč by jim mělo být proti jejich vůli vnučeno, že ji nezískají, a naopak nabudou peněžitou pohledávku, potažmo za osobou, která se dlouhodobě trvale zdržuje v zahraničí. K výtce dovolatele, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu „bezesporu povede k založení dalších dlouholetých soudních řízení“, uvedli, že „jediným, kdo taková soudní řízení a spory dosud ve věci zahajuje, je jen a pouze účastník 1) a je na něm, zda svůj dosavadní přístup přehodnotí, a bude se věc snažit vyřešit racionálně a smírně, nebo zda bude zahajovat další soudní řízení“. Dále dovozovali, že při stanovení aktiv a pasiv pozůstalosti odvolací soud „nutně musel zohlednit předchozí ve věci vydané rozhodnutí“. Důrazně se rovněž ohradili proti nepodloženým difamujícím tvrzením, která dovolatel uvedl v závěru dovolání. Navrhli, aby dovolací soud dovolání účastníka 1) jako „zcela nedůvodné“ odmítl.

III. Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu – dále jen „o.s.ř.“) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

9. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

10. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o.s.ř.).

11. V projednávané věci závisí rozhodnutí odvolacího soudu – mimo jiné – na vyřešení otázky týkající způsobu vypořádání společného jmění manželů, zaniklého smrtí jednoho z manželů, rozhodnutím soudu podle ustanovení § 162 odst. 2 zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z.ř.s.“), a dále otázky, do jaké míry lze v řízení o dodatečném projednání pozůstalosti zahájeném podle ustanovení § 192 z.ř.s. zohlednit aktiva a pasiva pozůstalosti zjištěná v původním řízení, které bylo pravomocně zastaveno podle ustanovení § 154 z.ř.s. Vzhledem k tomu, že obě právní otázky doposud nebyly v rozhodovací praxi odvolacího soudu vyřešeny ve všech souvislostech, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání účastníka 1) je podle ustanovení § 237 o.s.ř. přípustné.

IV. Důvodnost dovolání

12. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání je zčásti opodstatněné.

13. Vzhledem k tomu, že zůstavitel zemřel dne 24.5.2019, je třeba v řízení o pozůstalosti postupovat podle zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z.ř.s.“). Při posouzení hmotněprávních otázek týkajících se dědického práva (při dědění) je třeba použít právo platné v den smrti zůstavitele, tj. zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále též jen „o.z.“; srov. § 3069 o.z.).

14. Podle ustanovení § 764 odst. 1 o.z. zanikne-li manželství smrtí manžela, posoudí se majetkové povinnosti a práva bývalých manželů v rámci řízení o dědictví podle toho majetkového režimu, který existoval mezi manžely, popřípadě i podle pokynů, které zemřelý manžel ještě za svého života ohledně svého majetku pro případ smrti učinil; jinak se použijí pravidla uvedená v § 742, s výjimkou § 742 odst. 1 písm. c), ledaže se pozůstalý manžel dohodne s dědici o vypořádání jinak.

15. Podle ustanovení § 162 odst. 1 z.ř.s. zaniklo-li manželství zůstavitele jeho smrtí, soud usnesením stanoví obvyklou cenu majetku patřícího do společného jmění zůstavitele a pozůstalého manžela ke dni smrti zůstavitele a schválí dohodu pozůstalého manžela s dědici o vypořádání majetku patřícího do společného jmění manželů, není-li v rozporu s pokyny, které zůstavitel ještě za svého života udělil ohledně svého majetku pro případ smrti, popřípadě se zákonem.

16. Podle ustanovení § 162 odst. 2 věta první z.ř.s. nedojde-li k dohodě podle odstavce 1, soud usnesením podle zásad uvedených v občanském zákoníku určí, jaký majetek ze společného jmění patří do pozůstalostního jmění a jaký majetek patří pozůstalému manželovi, popřípadě též stanoví

pohledávku, potřebnou k vypořádání majetku ze společného jmění.

17. Z citovaných ustanovení vyplývá, že preferovaným způsobem vypořádání společného jmění manželů, které zaniklo smrtí jednoho z manželů, je dohoda dědiců a pozůstalého manžela. Vypořádání autoritativním rozhodnutím soudu je možné pouze, pokud účastníci k dohodě nedospějí. Smyslem vypořádání je určit, které z věcí, práv nebo z jiných majetkových hodnot náležejících do společného jmění, popřípadě jaká jejich část (ideální podíl), tvoří předmět dědictví (pozůstalostní jmění) a které z nich, popřípadě jaká jejich část (ideální podíl), připadají pozůstalému manželovi; případný rozdíl je třeba vyrovnat tzv. náhradovou pohledávkou, která se zařadí do soupisu aktiv nebo pasiv dědictví. Při tomto určení soud vychází z obecných pravidel pro vypořádání společného jmění uvedených v ustanovení § 742 o.z. (s výjimkou způsobu vypořádání v odst. 1 písm. c) – srov. § 764 odst. 1 o.z.).

18. Použije-li soud, tak jako odvolací soud v projednávané věci, výchozí pravidlo vypořádání uvedené v ustanovení § 742 odst. 1 písm. a) o.z., podle kterého jsou podíly obou manželů na vypořádávaném jmění stejné (rovnost podílů), znamená to, že soud při vypořádávání zaniklého společného jmění zůstavitele a pozůstalého manžela je povinen dbát o hodnotově rovné rozdělení majetku mezi oba manžely (zůstavitele a pozůstalého manžela). Jaký způsob vypořádání zvolí, zákon ponechává na úvaze soudu. Obecně platí, že při vypořádání je třeba – ukazuje-li se to dobře možné (resp. vhodné či účelné) – dát přednost rozdělení jednotlivých věcí, práv a jiných majetkových hodnot mezi dědictví (pozůstalostní jmění) a pozůstalého manžela před příkazováním podle ideálních podílů na těchto věcech nebo jiných majetkových hodnotách. Cílem toho postupu nepochybně je zabránit nežádoucímu podílovému spoluvlastnictví mezi dědici a pozůstalým manželem a případným sporům, které by z takového vypořádání mohly v budoucnu vzniknout. V tomto smyslu se vyjadřuje (byť ještě v rámci dřívějšího, obsahově ovšem obdobného, institutu bezpodílového spoluvlastnictví manželů) i dlouholetá soudní judikatura (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17.5.2001 sp. zn. 22 Cdo 629/2000 nebo rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 22.8.1969 sp. zn. 4 Co 313/69, uveřejněné pod č. 76 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1970).

19. Ovšem i závěry této judikatury současně akcentují, že soudem zvolený způsob vypořádání zaniklého společného jmění manželů je vždy daný okolnostmi konkrétního případu. Soudní praxe přitom zohledňuje i vyjádření samotných účastníků (k tomu srov. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 23.9.2011 sp. zn. 10 Co 490/2011, podle kterého „zásadám vyplývajícím z ustanovení § 175l odst. 1 o.s.ř. (nyní § 162 odst. 2 z.ř.s.) neodpovídá takový způsob vypořádání, kdy přes nesouhlas dědiců veškerý majetek zůstavitele a pozůstalého manžela případně pozůstalému manželu a do dědictví případně náhradová pohledávka, a to bez ohledu na skutečnost, zda je pozůstalý manžel objektivně schopen ji v přiměřené době zaplatit“). Z uvedeného je zřejmé, že soud má usilovat o racionální a spravedlivé vypořádání zaniklého společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky také s ohledem na stanovisko (příp. potřeby) jednotlivých účastníků pozůstalostního řízení. Současně – jak vyplývá z ustanovení § 764 odst. 1 o.z. i § 162 odst. 1 z.ř.s. – by neměl opomenout při hledání spravedlivého řešení přihlídnout také k vůli zůstavitele a jeho pokynům.

20. Lze tedy uzavřít, že judikaturou dovozovaná přednost rozdělení majetku mezi pozůstalou manželku a dědice před příkázáním majetku do jejich podílového spoluvlastnictví je (logicky) aplikovatelná až tehdy, pokud nedošlo k dohodě pozůstalé manželky a dědiců o vypořádání majetku jinak a pokud soud nemá jiné se zákonem korespondující „vodítka“ pro určení, které z věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot náležejících do společného jmění, popřípadě jaká jejich část (podíl), tvoří předmět dědictví a které z nich, popřípadě jaká jejich část (podíl), připadají pozůstalé manželce; až tehdy také soud případně může přistoupit ke zohlednění okolností konkrétního případu (zejména dobrých nebo naopak špatných vztahů mezi účastníky řízení), aby jimi odůvodnil způsob vypořádání majetku (k tomu srov. také usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.3.2019 sp. zn. 24 Cdo 135/2019).

21. V posuzované věci není dán mezi účastníky řízení soulad v tom, jaký způsobem by mělo být zaniklé společné jmění zůstavitele a pozůstalé manželky vypořádáno, vztahy mezi účastníky jsou problematické a sporné jsou mezi nimi i nynější vlastnické (právní) vztahy k vypořádávanému majetku. Do zaniklého společné jmění zůstavitele a pozůstalé manželky podle souhlasného prohlášení všech účastníků patří blíže určená bytová jednotka, spolu s ideálním podílem na společných částech domu a na pozemcích, zapsaná na LV č. XY pro k.ú. XY, obec XY v obvyklé ceně ve výši 3 250 000 Kč, a osobní automobil zn. TOYOTA Corolla, reg. značka XY, v obvyklé ceně ve výši 200 000 Kč. Účastníci 2) a 3) (jako závětní dědicové) upřednostňují přikázání tohoto majetku do rovnodílného podílového spoluvlastnictví, zatímco účastník 1) (jako právní nástupce pozůstalé manželky) požaduje jeho přikázání do výlučného vlastnictví pozůstalé manželky oproti náhradové pohledávce náležející do pozůstalostního jmění. V dané, poměrně složité situaci by proto mohla poskytnout legální „vodítko“ pro spravedlivé řešení poslední vůle zůstavitele J. Š.

22. Ten holografní závěti ze dne 25.2.2019 povolal rovnodílnými dědici „veškerého (svého) movitého a nemovitého majetku“ manžele V. H. a V. H. [účastníky 2) a 3)], kteří se o něj (a jeho manželku) „starali a zpřijemili poslední dny jejich života“. Z uvedeného je zřejmé, že zůstavitel v závěti výslovně projevil vůli, aby závětní dědicové zdělili „veškerý movitý a nemovitý majetek“; o svém synovi [účastníku 1)] se v závěti nezmiňuje. Vzhledem k obsahu závěti by proto nebylo v souladu s vůlí zůstavitele, kdyby se závětním dědicům namísto „movitého a nemovitého majetku“ dostala toliko náhradová pohledávka, byť v hodnotě odpovídající tomuto majetku. Za této situace ani dovolatelem akcentované nedobré vztahy a případné následné spory mezi účastníky samy o sobě nepředstavují důvod k tomu, aby soud z této vůle zůstavitele nemohl vycházet při autoritativním vypořádání majetku podle ustanovení § 162 odst. 2 z.ř.s. a přiklonit se ke způsobu vypořádání navrhovanému závětními dědici [účastníky 2) a 3)].

23. Protože způsob, jakým odvolací soud provedl vypořádání zaniklého společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky, zůstal dovolacím soudem nedotčen, nebylo již třeba se dále zabývat námitkou dovolatele týkající se platební schopnosti účastníka 1) řádně a včas zaplatit do pozůstalostního jmění náhradovou pohledávku.

24. Jelikož napadené usnesení odvolacího soudu v části výroku II., v níž bylo vypořádáno zaniklé společné jmění zůstavitele a pozůstalé manželky, obsahuje drobné nepřesnosti (které ovšem nemají vliv na věcnou správnost způsobu vypořádání), dovolací soud napadené usnesení odvolacího soudu v této části potvrdil s malou úpravou, aby bylo zřejmé, že se jedná o ideální podíly na blíže určených movitých a nemovitých věcech, a zároveň do specifikace bytové jednotky doplnil čísla listů vlastnictví, na nichž jsou nemovitosti zapsány.

25. Dovolatel však odvolacímu soudu důvodně vytýká, že nesprávně přihlédl k aktivům a pasivům pozůstalosti, tak jak byla vyčíslena v původním řízení, které bylo pravomocně zastaveno podle ustanovení § 154 z.ř.s.

26. Podle ustanovení § 154 z.ř.s. zanechal-li zůstavitel majetek bez hodnoty nebo jen majetek nepatrné hodnoty, soud usnesením vydá zůstavitelův majetek tomu, kdo se postaral o pohřeb, jestliže s nabytím tohoto majetku vyslovil souhlas, a současně řízení zastaví; to neplatí o takovém majetku zůstavitele, o němž zákon stanoví, že k němu nabývají vlastnické právo jiné osoby.

27. Podle ustanovení § 192 z.ř.s. objeví-li se po právní moci rozhodnutí, jímž bylo řízení o pozůstalosti zastaveno (§ 153 a 154), majetek, který tvoří aktivum pozůstalosti, popřípadě též pasivum pozůstalosti, soud projedná dědictví. Dědictví však nebude projednáno, objeví-li se pouze pasivum pozůstalosti.

28. Je mimo pochybnost, že smyslem případu zastavení řízení podle ustanovení § 154 z.ř.s. je

procesní ekonomie. Soud (soudní komisař) tak učiní tehdy, jestliže zůstavitel zanechal nějaký majetek, avšak jedná se o majetek bez hodnoty či majetek nepatrné hodnoty, a tento nepatrný majetek vydá tomu, kdo se postaral o pohřeb (vypraviteli pohřbu), pokud s nabytím tohoto majetku souhlasí. V tomto řízení soud nezkontroluje dědické právo a neřeší se ani případné spory o dědické právo (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.2.2015 sp. zn. 21 Cdo 3326/2013). Protože vypravitel pohřbu nenabývá nepatrný majetek jako dědictví, není povinen hradit dluhy zůstavitele (srov. usnesení býv. Nejvyššího soudu ze dne 21.2.1967 sp. zn. Pls 1/67, publikované ve Sborníku I Nejvyššího soudu, SEVT, Praha 1974, str. 552). Proti usnesení o zastavení řízení podle ustanovení § 154 z.ř.s. není odvolání přípustné [§ 129 písm. e) z.ř.s.] a právní mocí tohoto usnesení je řízení o pozůstalosti skončeno (§ 155 z.ř.s.).

29. Neexistenci opravného prostředku proti rozhodnutí o zastavení řízení podle ustanovení § 154 z.ř.s. nahrazuje možnost podat podnět k dodatečnému projednání dědictví podle ustanovení § 192 z.ř.s. Zjistí-li se dodatečně (kdykoliv v budoucnu), že zůstavitel nezanechal pouze majetek nepatrné hodnoty, nýbrž že zde je též majetek další (který je spolu s dříve zjištěným majetkem vyšší než nepatrné hodnoty), nezakládá dříve vydané usnesení o zastavení řízení překážku věci pravomocně rozhodnuté. Soud (na návrh i bez návrhu) dodatečně projedná tento nově objevený majetek (aktivum pozůstalosti) v řízení, které je v podstatě shodné s klasickým průběhem pozůstalostního řízení. Předmětem tohoto řízení je i rozhodování o dědickém právu. Dodatečné projednání dědictví je přitom možné jen tehdy, objeví-li se dodatečně nové aktivum pozůstalosti, a za tohoto předpokladu lze projednat i nové dluhy zůstavitele (pasiva pozůstalosti). Objeví-li se dodatečně pouze pasiva pozůstalosti, soud je neprojedná.

30. Jak bylo uvedeno výše, při nově objeveném se aktivu pozůstalosti sice nezakládá dříve vydané usnesení o zastavení původního řízení podle ustanovení § 154 z.ř.s. překážku věci pravomocně rozhodnuté, ovšem (i po zahájení řízení podle ustanovení § 192 z.ř.s.) zůstává nedotčeno v tom smyslu, že dodatečné projednání pozůstalosti není možno chápat jako specifickou formu opravného řízení, a proto na závěrech, ke kterým dospělo původní řízení o pozůstalosti, nelze v řízení o dodatečném projednání pozůstalosti v žádném ohledu nic měnit (k tomu srov. obdobně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.12.2012 sp. zn. 21 Cdo 1221/2011). Nelze tedy ničeho měnit na vydání bezcenného nebo nepatrného majetku (původně zjištěného aktiva pozůstalosti) vypraviteli pohřbu, a to již z toho důvodu, že smyslem postupu podle ustanovení § 154 z.ř.s. je bezpochyby (mimo jiné) poskytnout vypraviteli pohřbu (bez ohledu na to, zda je či není dědicem zůstavitele) z aktiv pozůstalosti alespoň částečnou úhradu nákladů, které vynaložil na zůstavitelův pohřeb. V řízení o dodatečném projednání pozůstalosti podle ustanovení § 192 z.ř.s. proto soud již k tomuto nepatrnému majetku (původně zjištěnému aktivu pozůstalosti), který byl vydán vypraviteli pohřbu, nepřihlédne, tj. nezahrne jej do nově objevených se aktiv pozůstalosti, která mají být dodatečně projednána (k tomu srov. též usnesení býv. Nejvyššího soudu ze dne 21.2.1967 sp. zn. Pls 1/67, publikované ve Sborníku I Nejvyššího soudu, SEVT, Praha 1974, str. 555-556) a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.1.2024 sp. zn. 24 Cdo 1310/2023 a v něm vyjádřený závěr, že vypravitel pohřbu nabývá zůstavitelům majetek originárně a nikoliv děděním. Tento majetek má pro řízení o dodatečném projednání pozůstalosti podle ustanovení § 192 z.ř.s. význam jen potud, že objeví-li se dodatečně další majetek nepatrné hodnoty, lze toto řízení zahájit za předpokladu, že dříve zjištěný nepatrný majetek již společně s nově objeveným nepatrným majetkem hodnotu nepatrného majetku převyšuje.

31. Jde-li ovšem o pasivum pozůstalosti v podobě nákladů vynaložených na pohřeb zůstavitele [§ 171 odst. 2 písm. b) z.ř.s.], zde není vyloučeno, aby soud k tomuto pasivu v řízení zahájeném podle ustanovení § 192 z.ř.s. přihlédl, pokud vypravitel pohřbu tento dluh uplatní. Z logiky věci ovšem vyplývá, že k tomuto pasivu pozůstalosti lze přihlédnout pouze do výše, v jakém nebylo uspokojeno z aktiva pozůstalosti vydaného jako majetek nepatrné hodnoty vypraviteli pohřbu podle ustanovení §

32. Uvedené vztaženo na posuzovanou věc znamená, že v tomto řízení, které bylo na návrh účastníka 1) zahájeno podle ustanovení § 192 z.ř.s., již nebylo možno při stanovení „obvyklé ceny majetku patřícího do společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky“ přihlídnout k nepatrnému majetku (hotovosti) ve výši 13 544 Kč, který byl usnesením Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 26.11.2019 č.j. 32 D 657/2019-29 vydán účastníku 2) jako vypraviteli pohřbu. Obvyklá cena majetku patřícího do (zaniklého) společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky tak může představovat toliko součet hodnot předmětné bytové jednotky a osobního automobilu ve výších podle souhlasného prohlášení účastníků, tj. částku 3 450 000 Kč. Od této částky se následně odvíjí „obvyklá cena majetku a jiných aktiv pozůstalosti“ ve výši jedné poloviny z této částky, tj. 1 725 000 Kč. Pokud se týká pasiv pozůstalosti ve výši 21 233 Kč, představujících náklady vynaložené účastníkem 2) na pohřeb zůstavitele, na jejichž uplatnění účastník 2) upozorňuje v odvolání proti usnesení soudu prvního stupně, pak k těmto pasivům mohlo být v tomto řízení přihlídnuto pouze do výše 7 689 Kč (tj. do výše rozdílu mezi částkami 21 233 Kč a 13 544 Kč). Při zohlednění částky 7 689 Kč jako „výše dluhů a jiných pasiv pozůstalosti“ pak „čistá hodnota pozůstalosti“ činí 1 717 311 Kč.

33. Protože dovoláním napadené usnesení odvolacího soudu, pokud jde o určení výše aktiv a pasiv pozůstalosti, není správné, a protože dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout, Nejvyšší soud České republiky usnesení odvolacího soudu ve výrocích I., II. písm.c) a III. odpovídajícím způsobem změnil [§ 243d odst. 1 písm. b) o.s.ř.].

Další články:

- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Poučení účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Právní otázka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Moderace nákladů](#)
- [Dovolání](#)
- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)